

BOTOS RÉKA – PAVESZKA DÓRA

„Egymás szemében... – avagy egy fejlesztőpedagógus és egy magyartanár együttműködése az online és offline térben”

A jövő iskolájának egyik alappillére az együttműködés – a digitális időszak¹ egyik hozadéka pedig, hogy a tanárok és fejlesztők megtapasztalhatták, mennyivel hatékonyabb lehet az oktatás, ha *nem párhuzamosan, hanem közösen segítik a diákokat.*

A digitális oktatásban nagyon inspiráló volt számunkra az együttműködés, ezért úgy gondoltuk, hogy tapasztalatainkat, a „jó gyakorlatokat” másokkal is megosztjuk. Az alábbiakban a Bolyai Nyári Akadémiára 2020. június 22-én készült videós beszélgetésünk bővített változatát adjuk közre. Mindketten a budapesti Öveges József Középiskolában dolgozunk – magyartanárként, illetve fejlesztőpedagógusként –, ahol az egyik fő feladat a tanulási nehézséggel küzdő tanulók érettségéhez, illetve szakmához juttatása.

Botos Réka Amikor megkaptuk a rendhagyó online akadémiaira történő felkérést,² az jutott eszünkbe, hogy összegyűjtjük az online (és offline) tapasztalatainkat, mert úgy gondoltuk, érdemes lenne megmutatni, hogyan ér össze a munkánk, hogyan tudjuk segíteni egymást –elsősorban a saját nevelési igényű gyermekek oktatásában.

Paveszka Dóra Mindkettőnknek nagyon nagy élményt jelentett a közös munka, főleg ebben a digitális közegben, amikor mindenki kapkodott, hogy hogyan tudja egymással a kapcsolatot tartani... A mi együttműködésünk ugyanis kifejezetten megerősödött, mondhatni napi szintűvé vált, és ebből elég sok tanulságot tudtunk levonni a saját munkánkra, a gyerekekkel való együttműködésre, és általában az oktatásra nézve – a digitális és az offline közeg szempontjából is.

B. R. A diákok eredményeiben is erősen megmutatkozott az, hogy sokkal hatékonyabb a segítség, ha a szaktanár és a fejlesztő „összedolgozik” ebben a helyzetben. Szerinted milyen hozadéka lehet annak, hogy te fejlesztőként és én tanárként teljesen más nézőpontból látjuk őket, hogyan lehet ezeket a tapasztalatokat összekapcsolni az oktatás folyamatában?

P. D. Nekem az offline térben is fontos része a munkámnak, hogy a szaktanár felé folyamatosan közvetítem az általam fejlesztett gyerek életének más aspektusait. Mert nagyon sok minden kiderül a fejlesztő közegben, amikor egy kiscsoportban két-három-négy gyerek ül nálam. Ilyen helyzetben sok mindent megtudok, más szemszögből látom a diákokat, esetleg sokkal több problémára fény derül. Ilyenkor képviselem az

¹ A szerzők a 2020. tavaszi-nyári eleji járványhelyzetre utalnak, amely szükségessé tette, hogy az iskolák online oktatási formákra és módszerekre váltsanak. (A szerk.)

² A 28. Bolyai Nyári Akadémiát a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége a járványügyi helyzetre tekintettel online akadémia formájában szervezte meg. A felkérésükre készült beszélgetés itt tekinthető meg: <https://www.youtube.com/watch?v=Tkluc5O81o> (A szerk.)

érdekeiket a szaktanárok felé... Ez az offline térben sokszor időhiány miatt sikkad el, mert amikor rohanunk egymás mellett a folyosón, nehéz hosszabban beszélni, de így, hogy a laptop elé voltunk kényszerülve, sokkal nagyobb lehetőség nyílt erre.

B. R. Mennyire szokott meglepni, amikor én egy teljesen más nézőpontot látok? Hogy érzed, a szaktanárok és a fejlesztők mennyire tudnak közösen „összerakni” egy komplex gyerekképet?

P. D. Szerintem együtt tudunk komplex nézőpontot kialakítani, nem szokott meglepni, amit hallok a szaktanároktól. Minden tisztelem az osztályban tanító pedagógusoké, 20-25-30 gyerek között az egyéni megközelítés a csoportos szituáció jellegéből adódóan egyszerűen nem tud működni. Ez egy nagyon más helyzet, mint az enyém. Tehát hiába látom én eltérő szemszögből a gyereket, nem lehetek elfogult. Nyilván képviselem az érdekeit – az én álláspontomat és az ő álláspontját –, ugyanakkor látnom kell, hogy az osztályban nagyon máshogy tud működni egy diák, mint amikor velem szemben ül, mondjuk másodmagával.

B. R. A tanárokkal volt már súrlódásod azért, mert túl nagy volt a szakadék a nézőpontok között? Velem már előfordult, hogy bosszantott, amikor egy fejlesztő nagyon másképp, számomra túlságosan „rózsaszínűen” látja a gyereket...

P. D. Nekem nem a diákokról való gondolkodás kapcsán vannak nehézségeim a kollégákkal. Ha szaktanárral nézetkülönbségem volt, az inkább a pedagógiai módszerek miatt. És itt a digitális világra rátérve... A keretek pontos felrajzolása általában is nagyon fontos – a digitális térben azonban még inkább. Ezért a veled való együttműködésben rengeteget segített, hogy a te munkádban mindig lehetett látni, mikorra kell valamit megcsinálni, pontosan mik a feladatok, több hétre előre megvolt az ütemterv, amit a diákok is és én is ismerhettem. Más kollégákkal azonban voltak a téren nehézségek; többeknél a keretek és a feladatok nem voltak egyértelműek, így bosszantott, hogy nem mindig tudtam érdemben segíteni, csak kapkodtam ide-oda. A 2-3 hetet magában foglaló forgatókönyv elejére kigyűjtöttem a legfontosabb dátumokat, utána részleteztem a feladatokat.

FONTOS IDŐPONTOK

május 11. 8.30	videóchat – Juhász Gyula <i>Milyen volt... Anna örök</i> – elemzés /// nyelvtan – vitaindító feladat ismertetése
május 18. (határidő)	Juhász Gyula – Facebook-feladat (100%-os jegy, irodalom)
május 22. (határidő)	vitaindító (100%-os jegy, nyelvtan)
május 25. 8.30	videóchat – Tóth Árpád: <i>Körúti hajnal</i> – elemzés
május 29. (határidő)	Tóth Árpád – füzetes feladatok (100%-os jegy, irodalom)

B. R. Szerinted feladatunk, hogy az együttműködést gátló problémákat és az e tekintetben fejlesztendő területeket visszajelezzük egymásnak? Kényes helyzeteket eredményezhet...

P. D. Szerintem akkor tudnánk jól működni, ha folyamatos lenne a visszajelzési kör, bár nyilván ez nem annyira megszokott, Nagyon túl van terhelve minden pedagógus. Így nehéz – pedig mindenképpen fontos lenne... Jó terep lehetne az esetmegbeszélő kör. Ez sem működik rendszeresen, de közös példánk van arra, hogy milyen előremutató lehet, amikor egy eset kapcsán leültünk az érintettekkel.

B. R. Nehéz meghatározni, hogy mikor kerüljön sor egy ilyen alkalomra, mert eddig ugyan minden egyes esetmegbeszélésnek volt pozitív hozadéka – de nincs e tekintetben olyan protokoll az iskolában, amibe bele lehetne kapaszkodni. Ha már lenne egy bejáratott út, akkor könnyebben nyúlnánk ehhez a lehetőséghez, nem gondolnánk meg kétszer is, hogy belevágjunk-e.

P. D. Egyetértek. Nevelési tanácsadóban dolgoztam korábban. Abban a közegben (és a speciálisan megsegítéssel foglalkozó munkahelyeken általában) az esetmegbeszélésnek szokott lenni külön fóruma – egy iskolában ez még nem annyira elterjedt. Tudom, hogy az ilyen esetmegbeszélések sok időt vesznek igénybe, de a kiegészítés ellen, a pedagógus mentálhigiénés jóléte szempontjából is nagyon fontos lenne, hogy senki ne érezze úgy, hogy egyedül vívja a szélmalomharcot a diákokkal, kollégákkal. Szerveződhetnek olyan mediált beszélgetések, ahol egy „külső szem” segítene a szereplőknek a hatékony megoldás megtalálásában.

B. R. A mi pályánkon meg kell dolgozni azért, hogy valamit sikerélményként éljünk meg; jól kell megtalálni, hogy a mi iskolánkban mi számíthat „hozzáadott értéknek”. Nekem például az online térben ren-

geteget segített, ha csak annyit írtál, hogy egy diák azt mondta: „milyen jó volt a legutóbbi magyaróra”, vagy tetszett neki valamelyik feladat. És neked is hatalmas si-

kerélmény lehetett, amikor egy sok problémával küzdő diákunk a segítségeddel tudott regisztrálni a rendszerbe, és először csatolt egy feladatot. Ezek az élmények szárnyakat adhatnak a pedagógusoknak.

P. D. Pontosan. Biztos, hogy az iskola közegén is múlik, hogy a gyerekektől mennyi pozitív visszajelzés érkezik, de nyilvánvaló, hogy ha egymástól kapunk – akár közvetlen, akár közvetett – pozitív visszajelzéseket, az előreviszi az embert.

B. R. Szerinted a diákoknak – azon kívül, hogy szaktanárként jegyet kell adnom – mennyire számítanak a visszajelzések a mi irányunkból? Hogyan tud ez „motorja” lenni a későbbi működésnek?

P. D. Hosszú távon mindig csak remélem, hogy az lesz – de rövid távon tudom, hogy rengeteget számít. Főleg a tanulási problémás gyerekeknél – és nálunk sok a „papíros” (SNI-s, BTMN-es) diák. Nekik nagyon kell a folyamatos biztatás, megerősítés. Sok felnőtt diák jár a közös osztályainkba, de még nekik is nagyon fontos a visszajelzés, sokszor annyira, mint egy kisgyerekeknek.

És most szeretnék adni egy pozitív visszacsatolást a munkáddal kapcsolatban: elég gyakran adtál olyan kifeladatokat, amikből

minden egyes
esetmegbeszélésnek volt
pozitív hozadéka

pontokat, majd ötösöket lehetett szerezni. Ez nagyon motiváló hatású a diákokra! Folyamatos munkára serkentette őket, hogy ne veszítsék el a fonalat, és ez a digitális és az offline térben is nagyon fontos. Rádásul így a tétje nem volt annyira nyomasztó a témazáróknak, hiszen volt mellette ez a lehetőség is; értékelted a folyamatos jelenléteket, munkát. Te hogyan viszonyultál ezekhez a feladatokhoz?

B. R. Talán az egyik legnagyobb öröm volt ebben a digitális oktatásban ezeknek a kitalálása. Kreatív, látványos feladatok voltak, azt gondolom, hogy olyan gyerekeket is vonzottak, akiket lehet, hogy egy iskolai tanóra nem annyira. Viszont nekem azért volt olyan kétségem ezek értékelésével kapcsolatban – amit te pozitívként említettél –, hogy mennyire születik reális osztályzat tanév végén úgy, hogy ezeknek a jegyeknek a segítségével születhetett meg valakinek az elégséges érdemjegye.

Szívesen adok javítási lehetőséget, kreatív feladatokat, ugyanakkor én magam felelős vagyok egy kimeneti mérés eredményéért, és ez a mérés az érettségi. Erre fel kell készítenem őket – és azért mert szorgalmas és kreatív valaki, hajlandó utánanézni a feladatnak, még nem biztos, hogy egy szövegértést vagy egy összehasonlító verselemzést meg tud írni.

Ezért próbáltam például nyelvtanból olyan feladatokat kitalálni, amelyek azt készítik elő, hogy egy hétköznapi szövegalkotást hogyan kell felépíteni. Fontos volt számomra ez a kreatív munka, örültem a diákok pozitív visszajelzéseinek, lelkesedésének, ugyanakkor végig a szemem előtt lebegett, hogy mindez egyensúlyban legyen a normatív típusú értékeléssel. Nagyon résen kell lenni, hogy ne adjak hamis

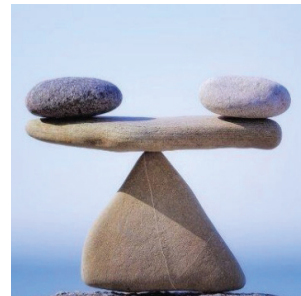
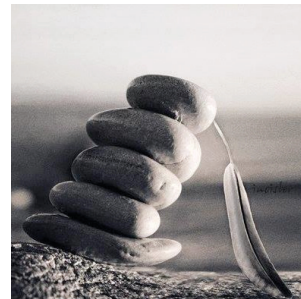
visszajelzéseket arról, hogy a diák ebben a munkafolyamatban *az érettségire való felkészülésben* hol tart.

P. D. Tudsz mondani példákat, milyen típusú feladatok voltak?

B. R. Amikor vitaindítót vagy érvelést kellett írniuk, akkor például volt egy olyan előkészítő feladat, hogy két képről kellett megállapítani, melyik melyik műfajhoz tartoznak. Gyönyörű tengerparti kövek az egyik képen az egyensúlyt, a másikon annak hiányát jelképez-

ték: az érvelésnél a saját véleményemet képviselem, ezért az egyik oldalon több érv található, a vitaindítónál az a lényeg, hogy nem foglalok állást, hanem mindkét oldal érveit egyensúlyban mutatom be.

Melyik kép köthető az érveléshez, melyik a vitaindítóhoz?

Amikor egy Édes Anna-projekten dolgoztunk (egy újság különkiadását kellett megtervezniük a témában), akkor például voltak különleges festmények, melyeken a történethez kapcsolódó motívumokat kellett keresni. Vagy odaadtam a diákoknak a tanév folyamán tanult versek rendőri nyelvre lefordított változatait – ki kellett találni, melyik lehet az eredeti.

Volt, hogy összekötöttük a nyelvtant és az irodalmat; arról írtam vitaindítót – felhasználva a tanulók irodalmi tudását –, hogy egy képzeletbeli Juhász Gyula-kötet címlapján melyik festmény legyen (Van Gogh: *Csillagos éj* vagy Csontváry Kosztká Tivadar: *Libanoni cédrus*). De kellett Facebook-profil is készíteni költőkről, ahol zenéket kerestek a diákok, amelyek akár a művész kedvencei lehetnének... Vagy egy József Attiláról szóló cikkben kellett példákat találni a mássalhangzó-törvényekre. Próbáltam nem ismételni a feladattípusokat, de talán a vizuális jellegük voltak túlsúlyban. Volt olyan diák, aki a tanteremben meg se merne szólalni egy ilyen típusú kérdésnél, ebben a térben pedig szinte mindegyik feladatot elküldte.

Kinek a verse?

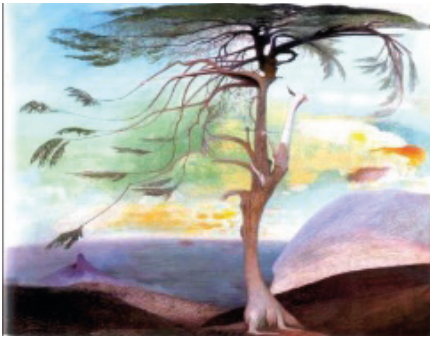
„A hegyeket elkülönítő geológiai mélyedés területén a művelésbe vont elkerített belterületi ingatlanon még a lágyszárú növényzet szaporítószerveinek növekedése és a fűzfafélék családjába tartozó erősen allergén fajtája levelzetének zöldes elszíneződése tapasztalható, ugyanakkor megfigyelésre kerülhetnek az évszakhoz képes hideg légköri viszonyok is, a település mellett található hegyek tekintetében már hószállingózás nyomait is rögzítették kollégáink. A magát belülről kiskorú személynek érző tanú szerint ugyanakkor a hőérzet a nyári hónapokra jellemzően alakul, de tapasztal-

talja a tavaszi mezőgazdasági munkák idejére jellemző biológiai viszonyokat is. Elmondása szerint ugyanakkor korábbi sötét tónusú hajviselete helyett őszes árnyalatút visel, s ezért a téli időjárási viszonyokat teszi felelőssé.”

(FORRÁS: Nyáry Krisztián, Facebook)

P. D. Nekem ezek a feladatok nemcsak szubjektíven tetszettek, hanem fejlesztői nézőpontból is. Fontos láttatni a diákokkal, hogy az iskolában tanultak kötődnek az élethez, a saját tapasztalataikhoz, hiszen így sokkal könnyebben válik belsővé, amit tanultak. Nekem hetente kétszer volt videóchates találkozásom a diákokkal, és akkor rendszerint elővettem ezeket a feladatokat. Az volt a tapasztalatom, hogy mechanikusan megtanulták, mi is az érvelés, akár el is tudták mondani, de hogy melyik kép kapcsolódik hozzá, az már nehezebben ment. Viszont amikor már megértették, melyik műfaj melyik képhez van kötve, és miért, az a tanulási problémás diákoknak nagyon sokat segített. Fontos a többszoros megközelítés, a feladataidban pedig gyakran megjelent a vizualitás; a kép, a színek, a nyilvánvaló kreativitás. Így sokkal mélyebbre mentek az információk. Tudom, hogy a kimeneti követelményeknek kell megfelelni, és ezt a tudást majd rendszerezni kell, de ha a hétköznapi saját megélésen keresztül tanulhatunk, az nagyon hasznos és tartós lehet.

Egy bizottság felkér, hogy segíts nekik egy vitaindítóval szavazásra bocsátani azt a kérdést, melyik festmény legyen a legújabb Juhász Gyula-kötet címlapján. Ne foglalj állást, mutasd be mindkét oldal lehetséges érveit, használd a Juhász Gyuláról megtudott információkat! Fogalmazásod 120-200 szó legyen!

Csontváry Kosztka Tivadar:
Libanoni cédrus

Vincent van Gogh: *Csillagos éj*

B. R. Ez az osztálytermen belül is tud működni: képeket, zenéket társítunk bizonyos művekhez, ezt a „kötést” nagyon sokszor használjuk. Az életükhöz való kapcsolódás is rendszeres, mindig hangsúlyozom, hogy az irodalom elsősorban nem egy tantárgy, izgalmas más emberek gondolataival, érzéseiével megismerkedni, ezekről beszélgetni, vitázni, így önmagunkhoz is közelebb juthatunk. De az online világ teremtett olyan lehetőségeket is, amit offline még nem annyira használunk. Még nem rutinszerű, hogy azt mondom, vedd elő a telefonod, és keress meg rajta valamit. Mindig megdöbentő tapasztalat, mennyire nem tudják a diákok információszerzésre használni ezeket az eszközöket.

FELADATOK

Verselemzéshez kössünk:

- Dixit-kártyákat
- zenéket
- vagy egyszerűen kezdjük egy befejezetlen mondattal (Számomra az idill... pl. Radnóti Erőltetett menet című versénél)

Összefoglalásnál:

- gyártsanak a diákok TABU-kártyákat,
- Kérdezz-felelek feladványokat,
- keresztrejtvényeket,
- társasjátékot,
- Facebook-profilt,
- újságot

a témával kapcsolatban.

P. D. A fejlesztésnek sokszor az is a célja (vagy kellene, hogy legyen), hogy megtanítsa keresni a gyerekeket az interneten. Sokszor az ilyen típusú feladatoknál (pl. Melyik kerületben van a Tóth Árpád sétány?) még a Google sem jutott eszükbe, illetve nem tudták a kulcsszavakat kiemelni, volt, hogy beírták az egész kérdést. Azt gondolhatnánk, hogy a digitális bennszülöttek professzionálisan kezelik ezeket az eszközöket és az internetet, de látnunk kell, hogy általában vizuális megosztásra használják, és ezen a csatornán kommunikálnak. A szöveges információszerzést nekünk kell megtanítani.

B. R. Szeretnék ezzel kapcsolatban egy visszajelzést adni neked: nagyon nagy segítség az, hogy amit én evidenciának veszek (akár azt, hogy könnyedén megtalálnak egy információt a neten, akár valamilyen tantárgyi tudást), és nem az, te szólsz erről. Én erről az „elakadásról” egy osztályteremben nem biztos, hogy tudnék, nem biztos, hogy felvállalja a diák, hogy nem ért valamit, vagy lehet,

hogy ő sem tudja, hogy nem érti... Attól, hogy már sokszor hallotta, nem biztos, hogy a tudását a gyakorlati feladatok megoldásában is alkalmazni tudja.

P. D. Igen, sokszor ők sem tudják reálisan értékelni a saját tudásukat, és nem veszik észre, amikor tévúton vannak. Eszembe jutott például, amikor a

„vétekesek közt cinkos, aki néma” Babits-idézetéről kellett érvelést írniuk...

Rengeteget beszélgettünk te is, én is külön a gyerekekkel, hogy ez a mondat vajon mit is jelenthet, de

nem mindenki tudta – még így sem – értelmezni... Egyszóval – bár ez a feladat nem a sikertörténeteink közül való – fontos érzékenyíteni a diákokat ilyen kérdésekkel.

Mert egy morális kérdéssel kapcsolatos szövegalkotás – a logikai és kifejezőkészségükön készségükön túl – fejleszti az érzelmi életüket, szociális kompetenciájukat is. Ez tehát nagyon fontos – közös – célkitűzés kell, hogy legyen.

Ha már itt tartunk, neked milyen tapasztalataid voltak a gyerekek online „működésével” kapcsolatban? Mi a legfontosabb különbség az offline és az online térben?

B. R. Nagy meglepetések értek, volt pozitív és negatív is. Nem mindig azok működtek jól ebben a világban, mint akik az osztályteremben. Lehet, hogy valakit egy szociális közeg sokkal inkább inspirál arra, hogy mások előtt gyűjtse be a sikerélményeket, és kapjon pozitív visszajelzéseket. Ráadásul, akinek a folyamat elején nehézségei akadtak (a technikai háttere vagy a digitális kompetenciája nem volt elég), annak könnyen elment a kedve az online működéstől. Viszont olyan emberek kaptak szárnyra, akik lehet, hogy az offline térben a kettésért küzdöttek volna – és ez nagyon érdekes tapasztalat volt

számomra. Aki az osztályteremben nem érzi jól magát, lehet, hogy egy nyugodt, otthoni környezetben sokkal hatékonyabban tud működni. És olyan is előfordult, hogy aki az osztályteremben sokkal fontosabbnak tartotta, hogy valamilyen „szerephe helyezze magát”, annak itt ezzel nem kellett törődnie, és tudott foglalkozni a tanulással. Volt olyan,

aki az iskolában egyáltalán nem működött jól, itt pedig pozitív visszajelzéseket adott nekem, hogy ezeket a feladatokat mennyire élvezte. Lehet, hogy ugyanennek a feladatnak a megoldására az

olyan emberek kaptak szárnyra, akik lehet, hogy az offline térben a kettésért küzdöttek volna

osztályteremben nem tudtam volna rávenni.

P. D. Nekem is érdekes volt azoknak a gyerekeknek a működése, akik az offline világban olyan szerepben voltak, amiben „hülyének” kell lenni vagy „nemtörődömnek” vagy „vagánynak”, aki nem foglalkozik a tanulással. Én nem egyénileg, hanem kiscsoportokban tudok foglalkozni velük. Volt egy fiú (közös tanítványunk), akivel – ha a többiekkel együtt volt – semmit nem tudtam kezdeni, az órák után viszont (jellemzően délután, hétvégén) rám írt, hogy tudnék-e segíteni neki. Olyan arcát ismertem meg, hogy akar, küzd, de róla a megelőző három év alatt még soha nem derült ki, hogy bármi motiválta volna. Az online térben azonban nagyon sokat tudott javítani.

B. R. Innen is látszik, hogy az online működésnek volt egy fontos aspektusa és egyben feladata számunkra; a munkánk nagy részét a diákokkal való kapcsolattartás tette ki. És nagyon komoly döntéseket kellett hoznunk azzal kapcsolatban, hogy meddig terjed a mi szerepünk. A munkánk egyúttal – tulajdonképpen – egésznapossá vált, mert a diákok aktivitása nem akkor volt a legnagyobb, mint amikor egy átlagos hétköznapon az iskolában ülnek. És észrevettem

magamon azt is, hogy azokra „írtam rá” inkább, akik egy kicsi reményt adtak arra, hogy jól tudnak működni, fontos nekik a támogatásom.

P. D. Ebben kifejezetten más az offline és az online világ. A gyerekek sokkal közvetlenebbül, gyorsabban tudtak velünk kapcsolatba lépni. Az, hogy ki mennyire volt nyitott közülünk a kapcsolattartásra, nagyon eltérő volt a kollégák között. Összességében azonban megállapíthatjuk, hogy azoknál a pedagógusoknál születtek jobb eredmények, akik hajlandóak voltak folyamatosan kommunikálni a diákokkal. A mi tanulóink közül sokan nemcsak tanulási zavarral küzdenek, hanem szociálisan is hátrányos helyzetben vannak. Nem az a jellemző, hogy a szülők ott állnak mögöttük. Én úgy éreztem, hogy hirtelen lett 40 kamasz gyerekem, akik folyamatosan kérdegetnek, hogy most melyik gombot nyomják, hogyan küldjenek e-mailt...

B. R. Nagyon sok szerepet kellett „felvennünk”, szerintem a fejlesztőknek még többet... Egyszerre voltál pszichológus, coach, mediátor, és „mellékesen” fejlesztőpedagógus. Szerinted az offline térbe milyen tapasztalatokat vihetünk tovább?

P. D. Nagyon szeretném, ha az offline világba visszatérve – amit nagyon várok – az online kommunikáció formáit is meg lehetne tartani. A másik, hogy egy olyan típusú munkaszervezéssel dol-

gozunk, amit *együtt* csináltunk online: te előre odaadtad a „forgatókönyveket”, és én erre tudtam építeni a fejlesztőórákat. Ez hatalmas segítség volt nekem is, de elsősorban a diákoknak. Ezenkívül fontos lenne, hogy a továbbiakban is kapjanak kézbe a diákok

rendszerezett szöveges anyagokat (pl. kidolgozott tételeket).

B. R. Jó lenne, ha a Krétában (a digitális naplóban) lenne egy olyan fórum, ahol a szaktanár és a fejlesztő is látná, mi vár a köz-eljövőben a diákokra. A középiskolában ugyanis a tanulók leginkább a konkrét tanulásához, az egyéni módszertani javaslatokhoz kérik a fejlesztő segítségét. Az általános iskolában inkább a saját tanulási struktúra meg-
alapozása zajlik, de középiskolában, ahol az érettségi és szakmai vizsga a tét, a fejlesztők inkább a tételek megtanulásában és a dolgozatokra való felkészülésben támogatják a diákokat. Hogyha ők tudják, mik a követelmények, sokkal célorientáltabban tudnak készülni, így senki nem érzi azt, hogy feleslegesen dolgozott. Ha egy diák nem arra tanult, amit később számon kérnek tőle, hamar elveszítheti a lelkesedését. A tanulóink nem túl jók a feladataik számantartásában – az elmúlt időszakban ebben is rengeteget segítettél nekik –, ezért nekünk, tanároknak kell abban sokat fejlődni, hogy világosak és egyértelműek legyenek a keretek. Ez hosszú távon könnyebbé, hiszen rá vagyunk kényszerítve a tudatos tervezésre, sokkal alaposabban át kell gondolni, hova szeretnénk eljutni (pl. milyen típusú számonkérés lesz a

tananyag végén), mintha csak „improvizálunk”.

Meg fogjuk próbálni a tantestületbe is bevinni ezeket a jó gyakorlatokat, szerintem a többség hozzánk hasonlóan nyitott lesz rá.

P. D. Igen. Reméljük, hogy a szaktanárok és a fejlesztő-, illetve gyógypedagógusok olyan szerepeket is fel fognak vállalni a jövőben, amelyekhez eddig talán bátortalanabban közeledtek.